

OPT

nr. 24
11 aprilie
2022

motive

săptămânal de cultură
f i c ț i u n e a

de la zi la zi, nu doar oamenii
își pierdeau conturul,
dar chiar și țara.

Ligia PÂRVULESCU

foto: Cătălin D. Constantin

OPTm

Șarpele cu aripi

Dan Stanca

Sincer să fiu, m-am gândit și mă tot gândesc la situația aceasta. Cum îl privesc eu pe colegul meu de breaslă? Sunt în stare să fiu sincer față de el? Să-i spun exact ce cred despre cărțile lui? Dacă sunt foarte amabil nu cumva mă prefac? Îl laud, dar nu cumva laudele sunt un fel de mască pentru a nu se vedea cât mă roade invidia? Am mai avut prilejul să spun că este mai bine să fii invidios decât indiferent. Dacă romanul confratelui mă lasă rece, atunci nu am câștigat nimic. Mai bine să mă obsedeze, să văd în cartea lui o bombă care, explodând, mă face pe mine praf, decât să-l ignor. Nu-i sufăr pe autorii care se complac într-un fel de narcisism nefisurat. Zi de zi, nu știu altceva decât să-și spună: sunt un geniu, nimeni nu-i ca mine, nu mă interesează ce scriu stimabilii fiindcă sunt absolut sigur că nu mă vor întrece. O asemenea atitudine din punct de vedere strict omenesc, asumându-ți omenescul în toată complexitatea sa, nu-i deloc normală. Nici dacă ai fi atins un grad înalt de spiritualitate, deci dacă ai privi lucrurile din punct de vedere duhovnicesc, nu ai fi mai puțin fals. Se știe că tocmai aceia care s-au nevoit cel mai mult, care într-adevăr s-au canonit în urcușul spre cer sunt persoanele care se flagelează neconținut și nu încetează ca zilnic să-și spună: sunt un mare netrebnic. Așa și scriitorul adevărat trebuie să fie conștient de limitele sale, de banalitatea sa, să se biciuiască la rândul lui și, prin comparație cu ceilalți autori, să-și spună că este inferior acestora. Evident, nu trebuie să meargă până la autoanihilare fiindcă atunci cade într-o extremă la fel de nocivă. Așadar, nu e bine nici să stai toată ziua în fața oglinzii și să te admiri, dar nici să cazi într-o depresie accentuată, considerându-te o nulitate.

În ceea ce mă privește, am vrut mereu să fiu cinstit cu opera confrăților mei. S-o citesc cu același interes cu care-mi recitesc, de exemplu, cărțile scrise în urmă cu 20 de ani. Desigur, nu pot să realizez o asemenea identitate.

Într-adevăr, ar fi ideal, dar nu se poate fiindcă tot pe tine te iubești cel mai mult. Nu poți să învingi egolatria care te domină acum și te va domina până la moarte. Scriitorul este o insulă iar, după cum se știe, o insulă nu suferă o alta. Dar măcar să aibă atâta inteligență pentru a-și da seama că face parte dintr-un arhipelag. Până la urmă, asta e soluția: arhipelagul. În acest fel ieșim din dilemă. Da, știu, sunt unic, dar și celălalt înseamnă tot unicitate. Amândoi suntem verticale iar verticalele, în ascensiunea lor, nu se deranjează una pe alta. Ne deranjăm, ne călcăm în picioare, ne bucurăm de insuccesul altuia din clipa în care rămânem la nivelul orizontalei. Atunci, cu adevărat, lumea literară se transformă într-un iad. Dar dacă poți să-ți asumi verticala, lucrurile se schimbă radical. Prin verticală nu te mai supără vecinătatea celuilalt. Arhipelagul este o sumă de înălțimi cu fața spre cer. Doar în acest fel căpătăm libertatea propriei identități creatoare. Cartea confratelui, chiar dacă e de o mie de ori mai valoroasă decât a mea, nu mă mai desființează, nu mă mai otrăvește, nu-mi mai face rău. După ce am trecut prin insomnia sinistră a invidiei, îmi redobândesc odihna. E vorba de o seninătate în care mă pot recunoaște în ceea ce am mai bun. Comparația cu celălalt a fost necesară, dar numai până la un punct. Adică până ce am putut să înving gravitația și m-am ridicat de pe orizontală. Altă soluție nu există. O fi scriitorul un șarpe veninos, dar șarpelui, din când în când, îi mai cresc și aripi...

Maladia

Doina Ruști

Nu demult am auzit un scriitor spunând că a se urina pe un confrate premiat e datoria lui față de cititori. Urmărind platformele cu note, steluțe și alte evaluări, am văzut o sumă de oameni, în proporție copleșitoare necititori, gustând cu exuberanță plăcerea de a-i insulta pe scriitorii, mai ales pe cei notorii, ca să vadă și ei cum e să fi strivit de istorie. Pe multe dintre aceste platforme, delatțiunea e încurajată în numele dreptății universale, exact cum era încurajată în tristele vremuri comuniste. Uneori, micii proroci de cartier își pun prozeliții să se descheie la probab. Când văd un review *negativ*, instinctiv urmăresc banii, caut interesele. Nu cred în întâmplare ori că cineva își pierde vremea cu ceea ce nu-i place, cu ceea ce disprețuiește. Urâsc mâncarea de ciuperci, dar ador să vorbesc despre ea. Trebuie neapărat să aflați de ce-mi produce constipație! E cineva atât de masochist? De aceea, prieteni, vă provoc la o dezbatere, pornind de la următoarele întrebări: Cum îl descrii pe scriitorul care pune note proaste (steluțe, *review*-uri) cărților semnate de colegii lui de breaslă: e vorba despre nesiguranță, despre egomanie, despre caracter defect, despre criza ratării, despre boală psihică etc.?

Augustin Cupșa

Nu știu cum e în alte literaturi, dar la noi acest teritoriu online pare populat numai de zombi, nu trebuie să ai vreun doctorat în psihologie ca să pui repede diagnosticul, judecata de bun-simț răspunde întrebărilor, e vorba de frustrare, gelozie, neputință, alimentate de punerea la distanță prin intermediul rețelelor online, teleinteracțiunii, acolo unde oamenii își iau curaj să facă lucruri jenante. Bineînțeles că orice scriitor poate să dea steluțe și ratinguri altui scriitor, plecând de la premisa că ar fi mai întâi un cititor. În plus, e mai ușor să bifezi steluțe decât să lucrezi la o recenzie, bănuiesc. Și să îți justifice judecata. Dar sunt scriitori care și-au dat rating propriilor cărți și aspectul cel mai drăguț e că nu și-au dat 5 stele, ci doar 4, 5 e pentru clasici, se gândesc că mai e timp să ajungă acolo. Un scriitor-critic și-a schimbat ratingul pe cartea mea de debut după ce am publicat romanul la Humanitas, mda, o revizuire critică după 10 ani era necesară... Sau și-a rescris o cronică după câțiva ani. Oare asta e etic? În fine. Apoi e gruparea clonelor, strategia e punctată într-un roman recent, identitățile multiple care dau steluțe propriilor producții și recenzii negative concurenței. Filosoful David Chalmers spune în ultima sa carte, Reality+, că realitatea virtuală e cât se poate de reală și ar fi bine să o luăm în serios. Așa că...

Radu Aldulescu

Nu se pot judeca, la modul general, scriitorii care emit judecăți de valoare, bune sau proaste, asupra cărților altor scriitori. Cărțile proaste sunt cărți proaste și trebuie notate ca atare, iar cărțile bune sunt cărți bune și trebuie notate ca atare, indiferent cine le scrie. La fel, în cazul capodoperelor.

Eu nu am spirit de breaslă. Socot că spiritul de breaslă face rău organului pentru literatură și spiritului critic.

Salieri

Laura Sorin

E complicat să discerne intenția din spatele unor note. Poate fi un ins invidios față de posibilul succes al altuia, un ins care consideră că el nu s-a bucurat de recunoașterea pe care ar fi meritat-o. Poate aparține unui alt grup, cerc sau cenaclu literar decât cel criticat; la noi, apartenența poate conta, din păcate, mai mult decât calitatea literaturii pe care o scrii. Sau poate fi un om sincer/neipocrit, o floare rară în mediul nostru cultural. În cercul sefiștilor, prin care mă învârt, lumea suferă mai degrabă de boala inversă: li se fac cronici mult prea bune unor cărți despre care semnatarii cronicii îți mărturisesc în privat că sunt doar „acceptabile” sau chiar slabe de-a binelea. Pentru că nu se știe când se schimbă rolurile și nimeni nu vrea să-i fie demolată cartea numai fiindcă a fost prea sincer cu numărul de steluțe acordate unui coleg de breaslă. Ca să nu mai spun că, dacă totuși vreun ins, fie el autor sau doar blogger, îndrăznește să critice o carte a unui autor român, riscă să se pomenească atacat de fanii acestuia, atâția câți sunt, acuzat de rea-voință și diagnosticat ca suferind de nesiguranță, egomanie, caracter defect, criza ratării sau boală psihică. Și uite-așa decizi să-ți vezi de cărțile tale și să nu-ți consumi energiile luptând cu morile de vânt. Până la urmă, dacă o carte își află fanii, cine ești tu ca să le spui că greșesc?

Ioana Cistelecan

Hmm: cum l-aș descrie pe scriitorul care pune note proaste cărților semnate de colegii lui de breaslă? Dar cum l-aș descrie oare pe scriitorul care scoate pur și simplu din context o frază a unui articol/ eseu/ text publicat de un congener și-l face ferfeniță, accentuându-i absența logicii, pe care tocmai el/ ea a creat-o prin ruperea discursului, a totalității? Cam în aceiași parametri în ambele cazuri: nevoia acută de a fi vizibil, de a fi vocal cu orice preț, un soi de teribilism și un soi de ego exacerbat; un joc ingrât, în urma căruia, de fapt, se decantează valoarea, verticalitatea și substanța de superficial, zgomot și vanitate. Fiecare alege calea de a se auzi mai abitir în peisajul literar-cultural (ca, de altfel, în orice breaslă), bănuiesc că e încă la modă să latră și numai de dragul de a lătra, e și asta o rețetă de succes, doar că una vremelnică; spectaculosul se vinde bine, dar toți știm cât durează momentul de glorie.

Ligia Pârvulescu

Important cred că este cum s-ar descrie acel scriitor pe el însuși. Și cred că ar fi important pentru el să se întrebe, într-un moment de liniște, care e motivul pentru care face aceste lucruri. Pentru că dacă ar putea să găsească forța de a se privi obiectiv în propriii ochi, ar găsi motivul adevărat. Iar acel moment de conștientizare ar putea fi pentru el începutul unei vieți mai senine, mai luminoase, mai frumoase.

Adriana Titieni Irimescu

Răutate pură și invidie. Pe scurt. Poate se gândește că el ar fi scris-o mai bine, dar de ce n-a încercat? Seamănă cu genul ăla de compliment făcut de cei din breasla mea: „ce bine ți-a ieșit, nu mă așteptam”.

Irina Georgescu Groza

Cunosc un autor care dă cu precădere o stea sau două (pe aplicația Goodreads) scriitorilor români contemporani. Lasă și recenzii pline de critică. Pare că îi face plăcere să-i contrazică pe cei care au lăudat o carte. La început am crezut că-i scârțar, veșnic nemulțumit de literatura nouă. Apoi am observat că e ironic și se leagă de nimicuri. Bănuiesc că frustrările de scriitor se mai umflă în matca lor otrăvită și dau pe de lături, să se știe: „Eu-s mai bun ca voi!”, că-s un „scârța-scârța pe hârtie!”

Florin Spătaru

Mulți scriitori trec prin toate stările descrise mai sus, trăire demnă de a fi transformată în act literar, nu irosită prin reacții atât de plebe. Nu știu de ce aleg această cale și nu dau frâu liber scrisului. Mai ales că o părere proastă despre o carte poate fi exprimată la o bere sau la un pahar de vin. Dialogul față-n față mi se pare cel mai adecvat pentru orice fel de reacție negativă. La masă, recenzia e mult mai lucidă decât cea ascunsă după tastele facile din mediul digital. Un deficit de curaj nu ajută în niciun caz vreo activitate artistică.

Cristina Balinte

Ar fi de dorit ca libertatea de opinie și spiritul critic să urmărească țintit valoarea, nu strategiile personale. Mediul literar este un cadru concurențial cu nimic diferit de celelalte, în ceea ce privește conflictele, reacțiile, acordurile, jocurile de etică îndoielnice.

Desigur, un scriitor poate evalua negativ cartea unui coleg, fie el și prieten, ori de câte ori dorește și în orice format de lucru. Inclusiv sub camuflaj, în prudența anonimatului sau la umbra câte unei pseudo-identități de *social*. Nu este nimic grav, trece, măcar din priviri. Este posibil să producă efecte asupra *ego*-ului, imaginii de sine, însă până la urmă intervine discernământul fiecăruia, puterea de a înțelege unde se oprește nemulțumirea sinceră și intervin tot felul de pulsioni, patologii, limitări.

Un scriitor îi poate vorbi pe ton critic unui alt scriitor: dacă discursul său este argumentat, dacă insatisfacțiile momentului ajută la conștientizarea unor carențe reale, spre a fi depășite în experiențele ulterioare. Ochiul din afară vede mai bine decât ochiul dinăuntru. Condiția este reciprocitatea binevoitoare a transferului civilizat de idei, sugestii, într-un act de comunicare cu sens.

Cosmin Leucuța

Sigur, un asemenea om poate fi descris prin toate cele de mai sus. Personal, n-aș considera ratingurile și review-urile negative la cărțile colegilor o chestie neapărat rea (evident, dacă textul le justifică). Am primit la rândul meu ratinguri mediocre sau minime de la colegii scriitori. Nu m-am supărat. De fapt, chiar le-am admirat sinceritatea. Nu le-a plăcut, asta e, viața merge înainte. Sunt cititor avid de literatură română contemporană. Am o curiozitate fără margini legată de cărțile colegilor, când știu că trebuie să iasă de la tipar o carte nouă a cuiva pe care îl cunosc, stau cu ochii pe ea ca pe butelie. Dacă e posibil, precomand cărțile, și când ajung la mine, le devorez. Când citesc cărțile colegilor (și nu numai), îmi doresc foarte mult să mă încânt, și în general îmi plac și încerc să iau din fiecare lectură ce e mai bun. Dar uneori se întâmplă să nu fie posibil așa ceva, și atunci n-am absolut nicio problemă să dau un rating slab.

Continuare în versiunea online.

Emanuel Pârvu: Sunt o persoană credincioasă

Pe Emi l-am văzut prin orașul hackerilor, care se întinde din Pantelimon, doi kilometri mai sus. Era vară, iar el vorbea cu Sf. Avram într-o scară de bloc. Să nu credeți că era vreo discuție teologică! Nicidecum! Sfântul încerca să-i vândă o pălărie, iar Emi, pe jumătate ridicat de pe trepte, îi spunea cât de dăunătoare sunt pălăriile, mai ales cele cumpărate de la sfinți, care-ți țin ideile la respect. În sfârșit, până la urmă m-a văzut și pe mine și-a făcut prezentările, uite, asta este Zenob, a venit să mă ia la un ceai, dacă ții morțiș, i-a spus el lui Avram, care mă privea fără pic de respect, n-ai decât să-i vinzi lui pălăria. Unde-ai mai văzut tu, Emi, un zenob purtând pălărie?! Asta este cu Emi – nu se pricepe deloc la zenobi!

Zenob, că nu prea sunt o persoană plăcută în timpul filmărilor! O iau tare în serios, sunt chiar analitic.

Dragă Emi, cu ce personaj al tău te-ai duce să-ți cumperi... o mașină?

Arăt a tip care are nevoie urgent de-o mașină? Adevărul e că mi-ar plăcea una, iar dacă ar fi să iau cu mine vreun personaj, l-aș lua pe Fitosu, cel mai recent personaj creat/scris de mine pentru filmul regizat astă vară. Șerban Pavlu, căruia i-am încredințat rolul principal, m-a întrebat la un moment dat dacă mi-ar plăcea să joc unul dintre personajele filmului și i-am răspuns fără ezitare că aș alege să joc Fitosu'. El ar fi primul pe listă, pentru că e un personaj la limită... Mi-ar plăcea să-l văd cum se raportează la romantismele din jurul nostru. Vânzătorii de mașini par muuult mai mincinoși decât pescarii din povești. Așa că sigur ar fi interesant să mă însoțească la cumpărarea unei mașini.

*A consemnat Zenob
alias Adriana Titieni*

Ce amuletă ai? Ce obiect te apără?

Nu am. Sunt o persoană credincioasă, nu cred în superstiții, în obiecte vrăjite și altele de felul ăsta. Dar cred în puterea icoanelor și a crucii. Tocmai de-aia, mereu am prin portofel câte o cruciuliță sfințită. Nu cred în noroc. Doar într-o legătură mistică, într-un fel de telepatie cu Dumnezeu. Când am o zi grea, de filmare, mă rog, nu ceva special, mă milogesc mai mult. Iar când e dezastru, când sunt praf, mă retrag undeva, am un loc de reclusiune, unde am ritualurile mele de renovare. E locul meu secret, cu întâmplări

pe care nimic nu le poate egala ca intensitate, nici măcar arta.

În cazul acesta trebuie să fi avut tu vreo întâmplare miraculoasă, ceva ieșit din comun!

Am avut astă-vară o filmare, la un lung metraj. Trebuia înscenat un accident pe Calea Griviței, care se putea filma doar pe 16 august 2020, așa era aprobarea dată de Primăria București, obținută greu, încă din luna mai — Consiliul general se întâlnește o dată la 3 luni, și, cum vara a fost totul închis, din cauza Covidului... În sfârșit, prognoza meteo pentru ziua aia era dezastruoasă.

Cu două zile înainte de 16 august, se oprește filmarea pentru că era ud pe jos și ploaia continuu — nu era record. Și timpul trecea... Vine ziua de 16 august pentru care prognoza era cu mult mai rea: ploi torențiale, furtună etc... și-am început să mă rog din toată inima mea de om care așteptase 4 ani de zile să facă filmul ăsta! De ce 4 ani? Ratat concurs CNC, lipsă fonduri etc. Și ce crezi? La mama în cartier ploaia de numa-numa, iar pe Calea Griviței nu s-a mișcat o frunză. Am filmat bine-mersi accidentul, în singura zi în care putea fi filmat. Nu ți se pare un miracol? Eu așa cred! În rest, ce să-ți povestesc? Să știi,

Iubire & ființă

Ionel Bușe

Cea mai emoționantă întâlnire dintre întâlnirile mele *admirabile* a fost întâlnirea cu Noica la Poșta din Păltiniș, unde venea aproape zilnic să-și ridice corespondența. Era în primăvara lui 1986. Când m-am prezentat, după un schimb prealabil de scrisori și de cărți poștale, m-a întrebat în germană: *Wann sind Sie aus Deutschland gekommen?* I-am răspuns, surprins, că n-am fost niciodată în Germania. *Sind Sie nicht Herr von Bussche aus Hermannstadt?* m-a întrebat el. „Nu, sunt numai Bușe“, i-am răspuns eu. A zâmbit condescendent. Von Bussche era un sas din Sibiu, plecat demult în Germania, interesat de scrierile „românești“ ale lui Cioran, publicate în țară înainte de 1945. L-am însoțit în „Vila 12“, unde locuia, la mansardă. Adusesem cu mine

câteva cărți în germană, printre care și *Briefüber dem Humanismus* a lui Heidegger, tradusă deja în limba română, în volumul *Originea operei de artă*, un caiet cu exerciții de gramatică germană, diverse recenzii, eseuri și nuvele, să i le fac cunoscute, adică zestrea mea, încă proaspătă, de pe băncile facultății. Unele au apărut, în anii aceia, în diverse reviste, altele s-au pierdut. Dintre toate „întâmpinările“ lui de pedagog, care țineau, pentru ucenici ca mine, de învățarea limbii germane și de lectura sistematică a „clasicilor“, Platon și Aristotel, una m-a surprins cel mai mult. Privirea i-a căzut, la un moment dat, pe cuvântul „iubire“, dintr-una dintre micile mele scrieri literare. „Știți care e legătura între ființă și iubire?“ m-a întrebat el. Am ridicat din umeri, mirat că vrea să dau

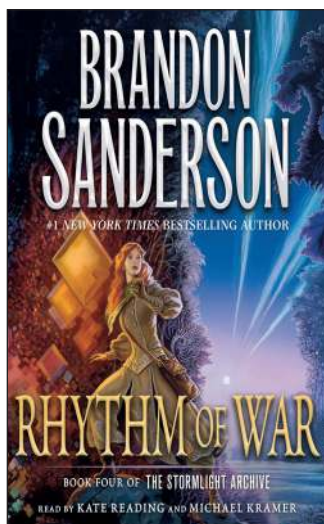
un răspuns filosofic la o întrebare care nu părea deloc filosofică. Ce legătură să fie între un sentiment, foarte prețuit, de altfel, și problema raționalității ultime a filosofiei: *Ce este ființa?* Mi-a ținut atunci o mică prelegere despre „iubirea de ființă“. Mai târziu, i-am regăsit gândul într-o superbă schiță de filosofie, *Ce nu se vede*: „...Așa cum spunea un medieval, ființa nu este până la urmă cea divină, cea desăvârșită, este numai iubirea ei. Oriunde este iubire, de la dragostea între oameni, dragostea către copil, până la dragostea către un gând și pentru un sens de viață care să țină, peste tot este și ființă. De altfel, când iubești nici nu te mai întreb ce *este* pe lume. Dar iubirea este pentru un *text*, nu pentru un *context*. Iar *textele* nu se văd. Sunt ale celor ce au devenit din viață

umbre...“ (*Viața Românească*, nr. 3/1988).

Am înțeles atunci de ce iubirea este pentru un „text“, cum îl numea Noica, nu pentru un „context“, reproșându-le celor care veneau la Păltiniș să-l filmeze. Vreți să redați contextul, nu textul! Textul este ceea *ce nu se vede*. O umbră. Or, umbrele nu se văd. Nu sunteți interesați de călăreț, ci de cal. Ca în lumea de azi a simulacrelor, am spune. Simulacrele nu sunt umbre pentru că nu sunt texte. Sunt fantasmă care par adevărate, dar *nu sunt*. Ele nu poartă asupra lui *a fi*, ci asupra lui *a poseda*. A poseda averi, onoruri, putere etc. Nu e ordine în lume, pentru că nu e ordine în dumneata, spunea el. Și nu e, până nu lucrezi asupra *textului*, asupra părții iubirii tale de ființă...

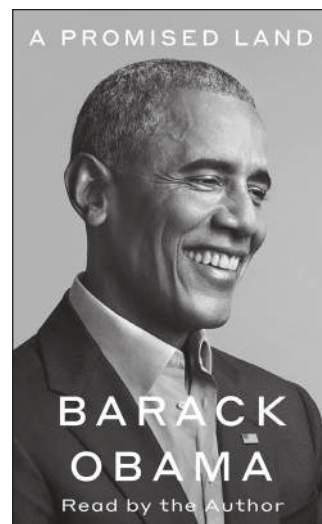
O carte citită la ureche
 Andy Weir – *Hail Mary*, Ballantine Books, 2021
 Aflat la ani lumină de casă și orice formă de viață omenească, Ryland Grace este forțat să se trezească și descoperă că ceilalți doi membri ai echipajului au fost omorâți. Nu-și amintește cine e, nici care e misiunea lui, însă datoria pe care o are este de a găsi cauza celor două morți. În plus, nu trebuie să permită ca speciile vii să dispară. Volumul a câștigat premiul Audie Book/2022, la secțiunea Science Fiction și Audiobook of The Year. (Diana Dragoman)

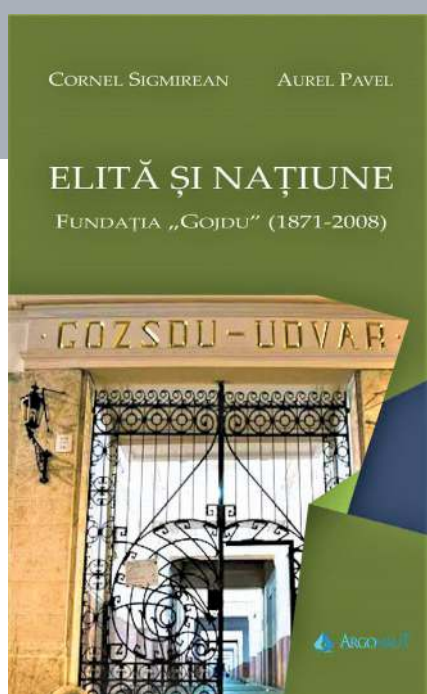
Eroi și zeițe
Rhythm of War, al patrulea volum în saga *The Stormlight Archive*, semnată de Brandon Sanderson, a câștigat premiul Audie Book/2022 la secțiunea Fantasy. După un an de lupte grele, într-un război fără învingători, rezistența lui Dalinar Kholin și Cavalerii Radianți (The Knights Radiant) se teme ca nu cumva aliatul lor să îi trădeze. Ucenicii lui Navani Kholin descoperă mijloacele tehnologice prin care pot schimba cursul confruntării, iar dușmanul se pregătește de un nou atac. Toți însă trebuie să se unească pentru a face față întâlnirii cu Odium, zeitate malefică.

Mistere
 Jamie Conklin este un copil care poate comunica cu persoanele decedate. Acestea îi pot răspunde întrebărilor dacă spun adevărul. Crescut doar de mama lui, Jamie trebuie să păstreze secretă această abilitate, până când aceasta îl duce acasă la un scriitor renumit pentru o ședință în care să-i spună subiectul ultimei sale cărți. Câțiva ani mai târziu, prietena mamei sale îl supune unei experiențe traumatizante pentru a-și salva locul de muncă în cadrul Poliției din New York. Apărut la Simon & Schuster Audio, romanul a fost distins cu premiul Audie Book/2022 la secțiunea Mystery.

Obama
 Apărut la Penguin Random House Audio, volumul de memorii *A Promised Land*, de Barack Obama a primit premiul Audie Book/2022 la secțiunea cărților citite de propriii autori. Fostul Președinte de la Casa Albă vorbește despre căutarea propriei identități și parcursul pe care l-a trăit până să ajungă liderul uneia dintre cele mai mari puteri ale lumii. Împărtășind gânduri referitoare la președinție, Barack Obama amintește de limitele pe care le presupune puterea, dar și dinamica diplomației și a politicilor Statelor Unite ale Americii.

O fundație

Cornel Sigmirean, Aurel Pavel, *Elită și națiune. Fundația „Gojdu”* (1871-2008), Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2020, 576 pp.

Laurențiu VLAD

Despre moștenirea fundației Gojdu s-a scris și s-a vorbit mult în vremea din urmă; pățimaș și excesiv chiar. După destrămarea Monarhiei Dualiste în urma Marelui Război, aceasta a rămas în seama oficialilor de la Budapesta, autoritățile române interbelice încercând să o recupereze, însă fără succes. Nici după 1990 tentativele diplomației românești nu au avut mai multe șanse de izbândă. Eșecul acesta a nemulțumit însă o bună parte a elitei autohtone de sensibilitate naționalistă, care a reacționat în spațiul public, uneori cu multă vehemență.

Au apărut însă și abordări echilibrate, precum volumul datorat lui Cornel Sigmirean și Aurel Pavel, ce retracează această istorie, descrisă de noi poate prea simplist, contextualizând-o

prin excursuri sintetice, de mare valoare documentară, reconstituind cu acribie științifică biografia lui Emanoil Gojdu, funcționarea fundației în veacul al XIX-lea, susținerea ei pentru elita românească în formare. Să spunem doar că în anii 1871-1900 au fost acordate 1492 de burse, dintre care 415 pentru studii universitare (drept, medicină, filosofie și litere, inginerie etc.). Iar până în 1919, fundația a oferit 2134 de burse, dintre care 446 pentru studii superioare (cam în aceleași domenii ca în perioada anterioară).

O istorie sensibilă, în dulcele stil clasic, este cuprinsă între copertile acestei cărți a lui Cornel Sigmirean și Aurel Pavel, demers pe care-l apreciem pentru ținuta sa academică, pentru consistența, calitatea documentării și a conținutului, pentru tonul său echilibrat, fără stridențe naționaliste.

Diva și vagabondul

Adrian Mielcioiu

Când am ieșit din dormitorul unde se ascultau meta-rele, nu intenționam să plec. Nu voiam decât să trec puțin pe la Carina, în sufragerie, să văd ce mai face. Pentru că nu împărtășesc pasiunea ei pentru dans, am convenit, încă de la primele che-furi, să mă scutească de această corvoadă, cu condiția să o las să danseze cu cine vrea ea, iar când ținea neapărat să dansăm împreună, nu o puteam face decât pe o baladă rock. Mă uitam la ea, din pragul ușii, cum se zbântuia ca o căpetenie în mijlocul tribului său, care îi copia mișcările și îi ținea isonul ridicând pumnii în aer și strigând odată cu ea și cu solista de la Snap!, „I've got the power!”, când, dintr-o dată, apartamentul mi s-a părut un loc irespirabil. M-am întors automat cu spatele la colcăiala aceea de trupuri și, în doi timpi și trei mișcări, am ajuns afară, în fața blocului.

Carina e foarte geloasă. Este prima dată când mă eschivez de la o petrecere fără ea. Paltonul pe care mi l-am uitat în cuier îi va confirma că o traduc cu cineva prin apropiere. După ce nu va afla nimic de la rockerii din dormitor, va ieși nervoasă din apartament și o va lua pe scări în sus, rugându-se să nu aibă dreptate. Nu se va opri la ultimul etaj și va urca pe bloc, dacă trapa de acces va fi deschisă. Apoi va coborî în fugă scările și va ieși din bloc să mă

caute și pe-afară. Va da rotocol blocului, o dată, de două ori, și, de nervi că nu mă găsește, l-ar smulge din țâțâni să mă caute și sub el. Înfierbântată peste măsură, se va întoarce în apartament, unde va dansa ca o posedată într-un ritual de exorcizare menit să mă alunge cât mai departe de toate gagicile din mintea ei. Mișcările ei ritmice vor impune difuzoarelor același tempo și piesele vor curge în semiintineric una din alta, fără întrerupere, manipulate de dansul ei neconsolat, ca de un DJ. Platanele fluide ale ochilor îi vor mixa zbuluciumul cu tonuri înfiorate de jad și smarald, în timp ce muzica i se va involbura în spirala delicată a urechilor, fără ca nicio piesă – disco, dance sau electro – s-o poată elibera.

De fiecare dată când părinții mă aduceau înapoi acasă, după săptămânile lungi de vacanță la țară, nu realizam cu adevărat că m-am reîntors, în sfârșit, în oraș, decât în momentul în care mașina începea să urce pe lângă Pădurea Trivale, pe strada pe care mă plimb eu acum, și taică-miu accelera ca un pilot de curse până ajungeam sus, pe culmea dealului, și intram la noi în cartier. Scârșnetul nisipului, amestecat cu sare și gheață, sub tălpile bocancilor mei, e singura muzică pe care am chef s-o ascult. E o noapte geroasă și n-am pe mine decât un pulover. Nu pot să stau afară cât mi-aș

dori. Planul era să mă plimb un pic prin împrejurimile blocului și să mă întorc repede la petrecere, dar când am ajuns la intersecția cu strada care urcă la mine în cartier am simțit un imbold să merg mai departe. Ca să scurtez drumul până la mine acasă, voi ieși de pe strada principală și voi continua traseul pe aleile care virează complicat printre blocuri.

Intru pe aleea care desparte primele blocuri din cartier de pădure. Aleea nu are stâlpi de iluminat, dar cristalele de zăpadă care reflectă razele lunii fac suficientă lumină să văd bine pe unde merg. Mai mult, pot să văd chiar până la primii copaci din vale, pentru că aleea taie pe din două un maidan întins, strălucitor de alb, care coboară abrupt de la nivelul blocurilor până la primii

copaci. Această alee lungă, paralelă cu liziera pădurii, este blocstartul de unde copiii veniți din tot Cartierul Trivale își dau drumul pe pârtie cu săniuțele, schiurile sau cu patinele. Când eram mai mic, veneam mereu aici cu prietenii mei de la bloc. De multe ori ne prindea noaptea pe derdeluș și locul arăta exact ca acum. Același șuvițe sclipitoare de gheață căzute parcă din lună, aceleași dâmburi precedate de gropi cu noroi înghețat care te aduc înapoi pe pământ.

Un șir lung de trepte înguste coboară de la nivelul blocurilor perpendicular pe alee, traversează toată valea, intră apoi în pădure și își croiește drum printre copaci până când se întâlnește cu strada care duce la restaurantul de la Grotă. Puțin mai departe de-aici, un șir de trepte mai mari sfredlește oblic, ca un burghiu ciclop de beton, râpa împădurită care se cascadează între blocurile aflate deasupra și Grotă de dedesubt. Zăpada bătătorită care acoperă treptele îți dă impresia că sunt săpate în calcar. Mă oftic, n-am avut inspirația să-mi iau paltonul când am plecat. Aș fi coborât în pădure, m-aș fi dus până la Grotă și-apoi aș fi urcat înapoi în cartier pe scările mari. N-am ce să fac și urc treptele care mă despart de Blocul 2, lăsând pădurea în urmă.

Continuarea în versiunea online.

Karma

Silviu Lupașcu

Lumea lăncezea relativ fericită, nefraturată încă de dizidențe, pe vremea când, adolescent absorbit ireversibil de vortexul cărților de hârtie, citeam trilogia lui Ernest Hemingway despre război și post-război: *Adio, arme!*, *Pentru cine bat clopotele*, *Fiesta*. Și soarele răsare. Nu am găsit, în *Pentru cine bat clopotele*, răspunsurile *alpha* și *omega* cu privire la

tragedia hedonistă și contemporană a vieții pământeste. M-a sedus, mai curând, *Fiesta*, cu idealul prietenilor inserate în spații-timpuri pariziene, iberice, cu existențialismul expresionist, cubist, al pierderii și regăsirii de sine în proximitatea interbelică a confruntării iraționale dintre toreadori și tauri, dintre erotismul nefericit al dezmoșteniților care supraviețuiseră Marelui

Război și vărsarea de sânge experimentată ca măcel pe câmpurile de luptă și rememorată ca spectacol în arena din Pamplona. Peste ani, am locuit, în Paris, în cartierul Contrescarpe – Mouffetard, la *Résidence Concordia* și am contemplat deseori fațada imobilului în care Hemingway a locuit împreună cu Hadley, înainte de a coborî spre *rue Soufflot* sau spre *rue du Cardinal*

Lemoine. Acum înțeleg anii parizieni ai lui Hemingway din perspectiva cărții Fernandei Pivano, *Hemingway*: iubiri intensificate sau traumatizate de războaiele mondiale, dezintegrarea literară de sine prin *safari*, prin obsesia virilă, antropocentrică, a vânătorii, prin iluziile teocratice ale eroismului generat de tragismul uciderii și supraviețuirii. Karma and a smoking gun.

Pasărea rănită sub gardul viu

Stein Iden

Stein Iden (n. 1966) este un poet și scriitor norvegian. Licențiat în literatură comparată al Universității din Bergen, Norvegia. Între 1997-2001 a fost profesor în cadrul Școlii de Literatură a Liceului Heimly. Autorul volumului de proză scurtă *Pettersen m. fl.* (*Pettersen et al*, editura Olav, 2005) și al volumului de literatură pentru copii intitulat *17. mai-tyveriet* (*Furtişagul din 17 Mai*¹, editura Olav, 2004). Volumul de poeme haiku *Gjest* (*Oaspete*, editura Olav, 2003) reprezintă debutul său literar.

doar copii și o pisică
la înmormântarea
unei păsări

ușa a stat deschisă
casa
este răcoroasă

un perete alb
împărțit
între doi proprietari

ploaie de primăvară
o sălbatică pisică bătrână și eu
în fața casei de copii

nicio zi obișnuită
pentru florile
de lângă biserică

pisica într-o strânsă îmbrățișare
între mâinile unui copil
prea bătrân pentru joacă

granița dintre
doi bărbați
plini de flori

întuneric
unde copacul
absoarbe apa

și anul acesta
ciocârlia a întâmpinat primăvara
înaintea mea

în genunchi în pădure
fiul meu crede că poate vedea
cea mai înțeleaptă furnică

speriat de ger
căldură săturat
și singuratic

ceasurile pădurii
tot ceea ce vântul primește în mișcare
este în primejdie

curentul
e puternic
piatra nu se scufundă

vânt rece
sunetul zăpezii
înspre fața unui copil

în marea de oameni
doi străini se salută reciproc
din pricina unei greșeli

grădina cea frumoasă
plină de insecte
plină de păsări

un pescăruș zboară în depărtare
și oferă loc
altuia

o roză pe podeaua de dans
murdară și distrusă
dar în continuare floare

pasărea rănită sub gardul viu
descoperită de o pisică
care dorea să se ascundă

zi rece de iarnă
mirosul florilor
de la ultimul bărbat ce stă la
coadă

o piatră gri
pe fundul râului
strălucește în lumina soarelui

respirația mea
vizibilă
în ceața nopții

furtună
deasupra potecii
unde crește iarba

o pădure de oameni
în vânt
sunetul meu sunetul tău

râul își schimbă mersul
unde frunzele de toamnă
se adună

un câine-ghid
fără stăpân
în mijlocul mulțimii

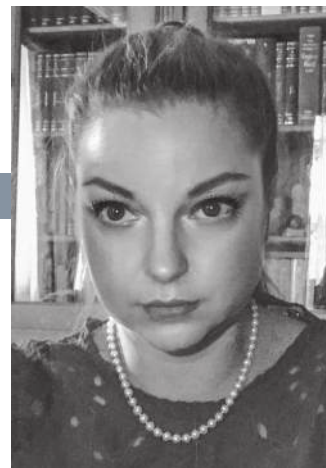
¹ 17 Mai este Ziua Națională a Norvegiei.

Traducere din norvegiană de Paul-Daniel GOLBAN

Isus din întuneric, un roman expresionist

Iulia Micu

Văd romanul lui Radu Găvan, *Isus din întuneric*, ca o manifestare a expresionismului autentic în descendența lui Kafka, Werfel și Strindberg până la Blaga, un roman modernist, alcătuit în spiritul literaturii germane atât prin structură, cât și tematic. Structura simfonică, tema artei și a artistului, inserțiile filosofice de influență nietzscheană, îl apropie de năzuințele marilor maeștri ai secolului XX. Mai ușor de identificat în povestiri, și aici mă refer la *Între nisip și apă* și *Ezria*, influența expresionistă este însă una incontestabilă. Pitici, (piticul Cinabru din roman, o versiune a piticului cocoșat care, vă aduceți aminte, era una dintre cauzele aceluia *pavor nocturnus* care îl chinuia pe micul Hanno Buddenbrook din romanul lui Thomas Mann?), imagini

grotești, cirul, azilul, spitalul și, mai presus de toate, țipătul, căutarea absolutului, spiritualizarea trăirilor, frenezia dionisiacă a sentimentelor, aspirația, tristețea și neliniștea metafizică, catastrofa, destinul implacabil, disperarea, haosul, dezagregarea eului, halucinația, neantul, moartea, oribilul, grotescul sau absurdul sunt indiciile acestui tip de univers românesc maximalist și concentrat pe intenția de a coagula un anumit crez artistic, de a reconstrui o imagine cât mai autentică despre artă și personajul-artist. Aceleași situații-limită, aceleași hierogamii și cosmogonii simbolice, aceleași sondări în zonele arhetipale ale culturii și ale omenirii sunt imaginat în poveștile personajelor care se reiau într-un ritm alert și baroc, dominate de un anumit

tip de orizont metafizic, cum am mai întâlnit numai în scriitura reprezentanților Cercului Literar de la Sibiu, la Balotă, la Stanca, în efuziunile prozastico-lirice ale lui I. Negoïtescu.

Portretele de artiști (pictorul din Țările de Jos Cobus Boogaard și pictorul olandez Van Diepten, scriitorul german Ludwig Admisdadt și fiul său nelegitim, Amadeo Engelbert, poet și rocker) sunt ilustrate, fiecare, într-o manieră stilistică diferită și specifică timpurilor în care poveștile acestora evoluează, ceea ce întregeste impresia că romanul ar fi construit ca un puzzle stilistic, în timp ce firul narativ, firul poveștii, e reluat constant, simfonic, în funcție de câteva leitmotive structurale mitologice preluate în principal, așa zice, din orfism: cosmogonii

(sfășierea unui simbol feminin primordial), sparagmosul, dezmembrarea zeului trac Dionysos Zagreus de către Titani, spargerea oului cosmic și nașterea copilului divin. Tot cu referință mitologică mi se pare și imaginea recurentă a câinilor care sfășie, un fel de indicatori tanatici care provin din aceeași materie cu Anubis; trimit la metamorfozele zeiței Hecate, la Cerber, sunt paznici ai infernului și, deopotrivă, ai focului interior.

Continuarea în versiunea online.

#scrisul

Cartea poetei gălățene Florina Zaharia, „#plânsul”, a apărut la editura Junimea în 2021. E un volum consistent, generos în subiecte și trimiteri, în meditații și în imagini, împărțit în trei secțiuni. Hashtagul – semnul „#” – are o carieră lungă în lumea de azi. De la programarea software, la simbol al unor mișcări civice, la, iată, simbol folosit în poezie. E interesant și plin de semnificații. În lumea rețelilor sociale, el este un agregator de subiecte. Dai clic pe cuvântul care are „#” în față și vezi tot ceea ce s-a scris pe același subiect. Ca și cum, metaforic, „#plânsul” ar strânge toate referințele la plâns, toate trimiterile către el, de parcă le-ar îngloba sau le-ar reprezenta pe toate. În cartea Florinei Zaharia, plânsul apare mai mult în partea a doua, intitulată, sugestiv, „#antidepressiv”. Iată: „plânsul/ căruia i-au crescut mâinile/ și acum se șterge la ochi” (poemul „#sedativ

Andrei Velea

unu”) sau „plânsul este un creier de fetiță/ care stă înăuntrul ei/ în inima ei/ în gesturile ei/ în trăit și în tăcut” (poemul „#sedativ doi”). De remarcat și felul în care este ordonat volumul: foarte clare și atent alese numele, atentă așezarea în pagină, cu delicatețe, dar și cu logică, fapt care spune foarte multe despre maturitatea poetei!

E o poveste de dragoste în carte, dar nu numai asta. Multe dintre poeme vorbesc despre creație și despre o anumită contorsiune între spații existențiale diferite. Ca și cum cineva ar încerca să cuprindă, să ocrotească, să iubească pe cineva aflat într-o altă dimensiune.

Iar aici cu atât mai interesant pare hashtagul folosit în titlul cărții și în titlurile poemelor. E un jurnal bizar, un fel de poveste de dragoste într-un multivers în care se pot deschide, miraculos, ferestre. „Nu-i așa că povestea asta este/ ca un fragment dintr-un jurnal,/ un fragment foarte scurt,/ uitat de un străin, într-un tren?” („#fragment”) – aici este motivul jurnalului. În același timp, cartea Florinei Zaharia este „un text de dragoste/ în care să nu scriu nimic despre dragoste” („#tu”). În poemul „#liniștea” asistăm la o întrupare: „am văzut/ cum îți adunai suprafețele ochilor/ degetele/ genunchii/

și pielea ta cea mai albă/ cea mai rănită/ am văzut cum ai deschis ochii/ cu ei încă închiși”. Încet, încet, intrăm în atmosfera unei creații într-o ordine neobișnuită a lumii: „o să-ți aduc apă/ o să te iau în brațe/ și o să miros cum trăiești” („#stare”). Sau: „o să te învăț să plutești,/ o să îți deschii fermoarele la aripi”. Trupul devine foaia de scris, diferența dintre trup și cuvânt e dată la minimum: „pe foile de pergament, uneori,/ pot desluși cuvintele imprimate/ de pe oasele tale,/ cele pe care nu mi le-ai spus niciodată,/ trupul lor” („#aripi”). În „#cinematograf” (mai multe poeme au același titlu și toate se numără printre favoritele mele din carte), ubicuitatea este la ea acasă: „da, tu o să fii în mai multe locuri deodată:/ pe un mal/ într-o cafenea bând ceai cald,/ în locul de aer din cinematograf”.

Continuarea în versiunea online.

Când realitatea devine basm și apoi *Amintiri din copilărie*

Dorian Dron

Pe 25 martie a avut loc premiera filmului *Copacul Dorințelor: Amintiri din copilărie* și mi-am reamintit senzația vizionării unui film la cinema.

Nu știu exact cu ce nivel de așteptare m-am dus, dar cert e că îmi doream să revăd elemente din imaginarul lui Creangă și să-l văd pe Nică a lui Ștefan a Petrei începându-și seria de boroboaze.

Căci tânjim după povești și vârsta nu a fost și nu va fi niciodată o scuză. Ne e dor de părinții care ne citeau din cărțile de basme sau ne spuneau vreo snoavă cu tâlc. Oricât ar fi societatea aceasta de complexă și oricât de prinși am fi în ea, povestea, după mintea mea, e printre singurele lucruri care ne mai pot pune pe pauză frământările interioare.

Și filmul a început, aruncându-mă într-un prezent care necesita atenție. Mara, o fată de 12 ani, pasionată de literatură și de curiozități legate de creșterea alpacelor, trece prin perioade dificile în raport cu familia și cu propria stare de sănătate. Îngrijită doar de bunicul rămas, devine subiect al bullyingului într-o capitală care se vrea a fi modernă.

Fără mijloace de protecție, este salvată de un câine venit parcă de pe alt tărâm, alături de stăpânul lui, apărând și dispărând când nu te aștepți.

Cum sănătatea nu-i permite să urmeze un curs normal al vieții, ajunge într-un centru de spitalizare în care lucrurile iau o întorsătură specială. La *Copacul Dorințelor* i se promite că orice își pune în gând i se va îndeplini. Acceptă să-i noteze dorința pe un post-it contra unei promisiuni că în caz contrar va primi o ciocolată albă.

Din punctul ăsta, filmul, spre surprinderea mea, capătă straturi juxtapuse și extrem de bine gândite. Se activează o serie de elemente de mitologie, *Copacul Dorințelor* devenind un soi de conexiune cu o altă lume. Este, dacă vrei, un portal către o lume

ideală, în care protagonistul dorește să fie. Dar și aici, până și în acest detaliu, nu știm cu precizie câtă realitate și câtă halucinație condusă de medicația există. Și nici nu contează, căci ieșirea din lumea suferinței și trecerea în cea a poveștii este dorită atât de personajul principal, cât și de noi, spectatorii.

Iar ca lucrurile să nu fie atât de simple, mitologia capătă forma unui basm combinat cu poveștile lui Creangă. Mara devine eroul modern trimis în *Humuleștiul* lui Nică pentru a-l salva pe năzdrăvanul personaj. Drumul fetei este astfel un drum inițiativ, oferindu-i la capătul său perspectiva îndeplinirii dorinței.

Iar lupta se dă pe viață și pe moarte, de realitatea ei depinzând și realitatea din poveste. Căci, fiind în povestea ei, elementele perturbatoare vor apărea, încercările din basm vor fi la orice pas. Iar ca să reușească, are nevoie să-și confrunte condiția. Povestea cea mare trebuie salvată.

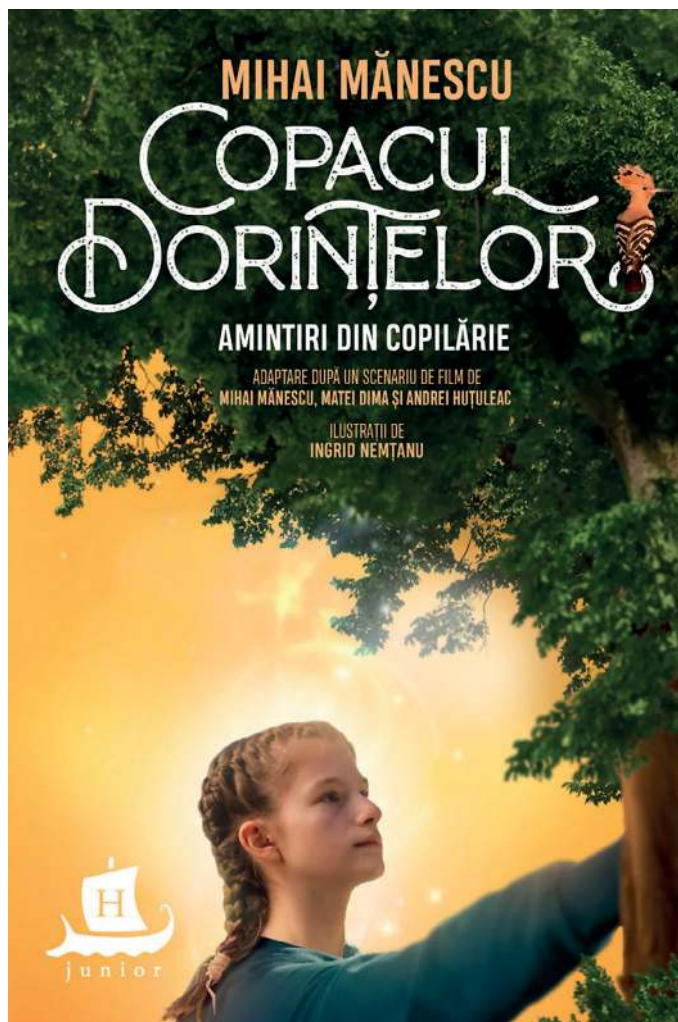
Bunul mers al lumilor depinde exclusiv de ceea ce ea decide în fiecare spațiu. Iar ajutoare primește, inclusiv de la Moarte, care amână marea trecere pentru a-i facilita îndeplinirea dorinței.

Dacă până acum nu v-am convins, aș spune că ratați să-l vedeți pe Micutz (Cosmin Nedelcu) interpretând un rol emblematic pentru cariera lui de actor și stand-uper.

Iar la finalul filmului, toți cei din sală au mai rămas câteva secunde în plus, unii trăgându-și glasul, alții uitându-se după cutiile de pop-corn și evitând să privească în ochii celui de lângă el. Toată această atmosferă a fost posibilă printr-un singur „artificiu”: credibilitatea.

Pentru că, da, am văzut în sfârșit un film bine regizat, filmat, cu replici autentice, nu sirop, nu epatare actoricești sau ceva ce ar putea deranja.

Copacul Dorințelor: Amintiri din copilărie este un film al salvării, în care șansa unui zâmbet în pragul morții contează mai mult decât părerile de rău sau banii iroșiți. Este un film de care avem cu toții nevoie, iar vizionarea lui va schimba cu siguranță ceva în mulți dintre noi, căci, citând o sintagmă din film, „poveștile iau forma oamenilor care le ascultă, așa cum oamenii iau forma poveștilor pe care le aud”.

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).
<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com